

ССО – Каде отиде во погрешна насока?

„Сексуалното однесување го одредуваат вредностите, а не само знаењето. Студиите покажуваат дека учениците кои имаат вредносна ориентација (на пример, добиваат добри оценки на училиште, имаат високо самопочитување, сметаат дека нивната религиозна вера е важна, имаат силни морални кодови), имаат значително помала веројатност да бидат сексуално активни од врсниците на кои им недостасуваат овие вредности. Овие внатрешно задржани вредности се помоќни од притисокот од врсниците.“ - Томас Ликона

Статијата е превод од [напис](#) објавен во списанието Едукативно Лидерство (Educational Leadership) Едукативно Лидерство е наградувано списание на [ASCD](#) (здружение за надзор и развој на наставни програми) особено познато во светот на објавувањето на трудови од областа на образованието.

Авторот на текстот, Томас Ликона, е развоен психолог и професор по образование, Државен универзитет во Њујорк, Оддел за образование, SANY Cortland, Cortland, NY 13045.

Образованието за невиност ветува дека ќе успее онаму каде што „сеопфатното“ и „апстиниција, но“ моделите не успеаја; промовира самоконтрола и примена на основните етички вредности.

Повеќето од нас се запознаени со алармантната статистика за сексуалната активност на тинејџерите во САД. Меѓу учениците од средно училиште, 54% (при што 61% од момчињата и 48% од девојчињата) велат дека имале сексуален однос, се вели во студијата на Центарот за контрола на болести во 1992 година. Бројот на ученици од 9-то одделение кои велат дека веќе имале секс е 40%¹.

Во изминатите две децении се случи експлозија во бројот на сексуално преносливи болести. Дванаесет милиони луѓе се заразуваат секоја година; 63% од нив се под 25 години.

Секоја година, 1 на секои 10 тинејџерки забременува, а повеќе од 400.000 тинејџери абортираат. Едно од 4 деца се раѓа вонбрачно, во споредба со 1 од 20 во 1960 година.

Но, статистиките како овие, не ја раскажуваат целата приказна. Другата страна - она што треба длабоко да нè засегне како морални воспитувачи - е потценување на сексуалноста и расипување на карактерот на младите.

НАСЛЕДСТВО ОД СЕКСУАЛНАТА РЕВОЛУЦИЈА

Студија од 1993 година на Американската Асоцијација на Универзитетски Жени откри дека 4 од 5 средношколци велат дека доживеале сексуално вознемирување („несакано сексуално однесување што се меша со вашиот живот“) на училиште. Една девојка коментираше: „Сè што сакаат момците е секс. Тие само доаѓаат до тебе и те грабнуваат“.

Во предградието Минеаполис, една мајка поднесе државни и федерални претставки затоа што момчињата од 3-то и 4-то одделение во училишниот автобус ја мачеле нејзината ќерка од 1-во одделение со непристојни коментари и повторувани барања за сексуални дејствија. Еден наставник од 6-то одделение, кој го помина мојот последипломски курс по морално образование, рече: „Момчињата го воведуваат Плејбој, девојчињата се шминкаат и носат накит, а децата си пишуваат тешки сексуални белешки едни на други“.

Во средно училиште во Индијана, еден наставник рече: „Децата во ходниците ќе викаат - момче на девојче, девојче на момче - „Сакам да те е... “. Во средното училиште Лејквуд во богато предградие на Лос Анџелес, група момчиња го формираа „Спар Посе“, клуб во кој учесниците се натпреваруваа за да видат со колку девојки можат да спијат.

Растејќи во високо еротизирана сексуална средина - наследство на сексуалната револуција - американските деца се преокупирани со секс на искривени развојни начини и да ги реализираат своите сексуални импулси. Распространетото сексуално вознемирување во училиштата и зголемувањето на стапките на тинејџерска сексуална активност не се изолирани феномени, туку изросток на абнормална преокупација со секс што децата ја манифестираат од најрани одделенија.

Сексуалната корупција на децата ја рефлектира возрасната сексуална култура во која докажете продолжуваат да покажуваат дека сексот е надвор од контрола. Во 1990 година, 29 држави забележале сексуално и насилничко злосторството на силување. До 18 години, повеќе од една четвртина од девојчињата и една шестина од момчињата страдаат од сексуално злоставување. Една од четири ученички, кои велат дека биле сексуално вознемирувани на училиште, биле жртви на наставник, тренер, возач на автобус, помошник на наставникот, чувар, директор или советник.² Според различни проценки, сексуалното неверство, сега се јавува во третина до половина од браковите во САД.

Сексот е моќен. Фројд беше тој што рече дека сексуалната самоконтрола е неопходна за цивилизацијата. И, треба да додадеме, за карактерот.

Секое карактерно образование достоино за името мора да им помогне на студентите да развијат сексуална самоконтрола и способност да ги применуваат основните етички вредности како што се почит и одговорност за сексуалниот домен. Наспроти тој стандард, како се мерат различните современи модели за сексуално образование?

Историјата на современото сексуално образование нуди три модели. Првите два се варијации на ненасочен пристап. Третиот пак, е насочен пристап.

СЕОПФАТНО СЕКСУАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ

„Сеопфатно сексуално образование“, кое потекнува од Шведска во 1950-тите и брзо стана прототип за западниот свет³, се засноваше на четири основи:

1. Тинејџерската сексуална активност е неизбежна.
2. Воспитувачите треба да бидат неутрални во однос на сексот.
3. Училиштата треба отворено да разговараат за сексуални работи.
4. Сексуалното образование треба да ги учи студентите за контрацепција.

Овој вредносно-неутрален пристап кон сексот наскоро се појави во американската философија на сексуално образование, како што беше во оваа изјава на авторот на Наставниот план за сексуално образование во Калифорнија: „Правилно“ или „погрешно“ за толку интимна работа, материја како што е сексуалното однесување е лична како сопственото име и адреса. Ниту еден учебник или наставник не може тоа да го учи во училиница“⁴.

Кое беше влијанието на ненасоченото, вредносно-неутрално, сеопфатно сексуално образование врз сексуалното однесување на тинејџерите?

- ✓ Од 1971 до 1981 година, финансирањето од владата, на сите нивоа, за образование за контрацепција се зголеми за 4.000%. За тоа време, бременоста кај тинејџерите се зголеми за 20%, а абортусите кај тинејџерите скоро двојно⁵.
- ✓ Студија на Универзитетот Џон Хопкинс од 1986 година, заклучи дека сеопфатното сексуално образование не ја намалува бременоста кај тинејџерите⁶, откритие кое е подоцна реплицирано и од други студии.
- ✓ Анкета од Лу Харис од 1986 година, нарочана од Планирано родителство (водечки спонзор на сеопфатно сексуално образование), открива дека тинејџерите кои поминале сеопфатен курс за сексуално образование (вклучително и контрацептивно образование) имаат значително поголема веројатност да започнат сексуален однос отколку тинејџерите чии курсеви за сексуално образование не дискутираат за контрацепција⁷.

МОДЕЛОТ „АПСТИНЕНЦИЈА, НО“

Негативните резултати како наведените, не ги наведоа сеопфатните сексуални едукатори да го променат нивниот пристап - но СИДА-та го стори тоа. СИДА-та доведе до две модификации:

1. учење на студентите да практикуваат „безбеден [или “побезбеден”] секс“ преку употреба на бариерна контрацепција (кондоми); и
2. калемење на пораката за воздржаност врз стариот сеопфатен модел.

Овие промени резултираа со она што може да се нарече пристап „Апстиненција, но“, што им кажува на студентите две работи:

- ✓ Апстиненцијата е единствениот 100% ефикасен начин да се избегне бременост, СИДА и други сексуално преносливи болести.
- ✓ Но, ако сте сексуално активни, можете да ги намалите овие ризици преку доследна, правилна употреба на кондоми.

Овој хибриден модел, кој сè уште се наоѓа во многу јавни и приватни училишта, на многумина им се чини „реален“ компромис. Но, подеталното испитување открива фундаментални проблеми во моделот „Апстиненција, но“.

- ✓ Испраќа мешана порака. „Немај секс, но еве еден начин да го сториш тоа, прилично безбедно“ претставува зелено светло за сексуална активност. Проблемот е во тоа што „Апстиненција, но“ е сè уште недирективно сексуално образование. Апстиненцијата е претставена како најбезбедна опција за контрацепција⁸, но, „заштитениот секс“ е понуден

како „одговорна“ втора опција. Акцентот е на „донесување сопствена одлука“, отколку на донесување правилна одлука.

Како по правило, ако наставниците сметаат дека дадена активност е етички погрешна - штетна за себе и за другите (како што е јасно сексуалната активност на тинејџерите) - им помагаме на учениците да разберат зошто е тоа така и ги насочуваме кон правилна одлука. Не велите, на пример, „Злоупотребата на дрога е погрешна, но донесете сами одлука, и еве како да ги намалите ризиците доколку одлучите да земете активни наркотични средства.

- ✓ Пораката за апстиненција е дополнително ослабена кога училиштата обезбедуваат упатства за кондоми и/или дистрибуираат кондоми. Наставниците кои даваат упатства за кондом најчесто демонстрираат како да постават кондом на модел (или од учениците може да се побара да стават кондом на банана). Во истата неосудувачка атмосфера, дискусијата често вклучува добри и лоши страни на различните лубриканти, посебни мерки на претпазливост при орален и анален секс, итн. Некои училишта исто така го прават она што изгледа како следен логичен чекор, односно фактичката дистрибуција на кондоми на учениците. Двете активности сигнализираат одобрување на „заштитен секс“ и дополнително ја поткопуваат пораката за воздржаност.
- ✓ Кондомите не го прават сексот физички безбеден. За сите возрастни групи, кондомите имаат 10% годишна стапка на неуспех во спречувањето на бременоста; за тинејџери (познато како слаби корисници), бројката може да достигне дури 36%.⁹ Според една проценка, 14-годишно девојче кое се потпира на кондоми има повеќе од 50% шанси да остане бремена пред да заврши средно училиште.¹⁰

Контрацептивните сексуални едукатори често ја наведуваат СИДА-та како главно оправдување за „безбедно сексуално“ образование, но истражувањата покажуваат дека кондомите не обезбедуваат соодветна заштита од СИДА (и, особено кај тинејџерите, може да создадат лажно чувство на сигурност). Во студијата на Универзитетот во Тексас во 1993 година, просечната стапка на откажување на кондомот за спречување на сидата е 31%.¹¹

Додека СИДА-та сè уште е релативно ретка кај тинејџерите, другите сексуално преносливи болести се епидемии. Многу од овие болести - и 80% од времето немаат видливи симптоми - можат да се пренесат од области на телото кои не се опфатени со бариери за контрацепција. Вирусот хуман папилома (ХПВ), некогаш многу редок, е можеби најчестата сексуално пренослива болест (СПБ) меѓу тинејџерите, инфицирајќи 38% од сексуално активните жени на возраст од 13 до 21 година. Жртвите може да страдаат од венерични брадавици, болен однос или рак на гениталиите. Вирусот исто така може да предизвика рак на пенисот. Кондомите не обезбедуваат заштита од овој вирус.¹²

Кламидијата инфицира 20 до 40% од сексуално активните личности; тинејџерките се најподложни. Кај мажите, кламидијата може да предизвика неплодна сперма; кај жените, карлично воспалително заболување и инфекција на јајцеводите. Единствена инфекција кај жена создава 25% шанси за неплодност; Веќе втората инфекција, има 50% шанса. Медицински истражувања откриле дека кондомите значително не ја намалуваат фреквенцијата на инфекција на јајцеводите и неплодност што произлегуваат од оваа болест.

Ако се земе предвид ранливост на тинејџерите од бременост, и покрај употребата на кондоми, и фактот дека кондомите обезбедуваат несоодветна заштита против СИДА-та и не обезбедуваат заштита против многу сексуално преносливи болести, неодговорно е да се промовира митот дека кондомите го направи сексот физички безбеден.

- ✓ Кондомите не го прават сексот емоционално безбеден. Емоционалните и духовните димензии на сексот се оние што го прават карактеристично човечки. Ако се грижиме за младите, ќе им помогнеме да ги разберат деструктивните емоционални и духовни ефекти што можат да произлезат од привремени, необврзувачки сексуални врски.

Овие психолошки последици се разликуваат меѓу индивидуите, но вклучуваат: намалена самодоверба (понекогаш поврзана со сексуално преносливи болести), чувство дека сте биле „користени“, самопрезирање дека сте „корисник“, болка за губење на угледот, компулсивно сексуално однесување со цел обид да се „поправи“ нарушениот углед, жалење и самообвинување, бес поради одбивање или предавство, тешкотии во довербата во идните врски и духовна вина ако има традиција на вера што забранува секс надвор од брак (како што тоа обично го прават светските религии).¹⁴ Кондомите обезбедуваат нула заштита од овие емотивни последици.

- ✓ Ненасоченото сексуално образование го нарушува карактерот. Од гледна точка на образованието на карактерот, ненасочениот модел „Апстиненција, но“, не успева по неколку точки:
 - ✚ Не им дава на невенчаните млади привлечни етички причини да се воздржат од сексуални односи сè додека не бидат подготвени да се посветат на друга личност. Наместо тоа, учениците учат дека се „одговорни“ доколку користат контрацепција.
 - ✚ Тоа не им помага на учениците да развијат клучен карактер за квалитет на самоконтрола - капацитет да ги ограничат нечији желби и да го одложат задоволството. До степен до кој сексуалното образование е на кој било начин попустливо за тинејџерска сексуална активност, тој поттикнува слабиот карактер и го храни општествениот проблем на секс надвор од контрола.
 - ✚ Не развива етичко разбирање за односот помеѓу сексот и љубовта.
 - ✚ Не го негува она што на младите луѓе очајно им треба, доколку сакаат да го одложат сексот: визија за свечената, обврзувачка обврска помеѓу две лица во која сексот е потенцијално најсмислен, одговорен и безбеден (физички и емоционално) - имено, брак.

НАСОЧЕНО СЕКСУАЛНО ОБРАЗОВАНИЕ

Со каква било етичка, едукативна или јавна здравствена мерка, ненасоченото сексуално образование е неуспешно. Како резултат, училиштата сè повеќе се свртуваат кон насочено сексуално образование - исто како што движењето за образованието за националниот карактер прифаќа понасочен пристап кон промовирање на основните етички вредности како основа на добар карактер.

Насочениот пристап значи да им помагаме на младите - заради нивната безбедност, среќа и карактер - да ја согледаат логиката на стандардот „Апстиненција, без НО“, честопати наречен „образование за невиност“. Овој стандард кажува три работи:

- ✓ Сексуалната воздржаност е единствениот медицински безбеден и морално одговорен избор за невенчаните тинејџери.
- ✓ Кондомите не го прават одговорен сексот пред брак, затоа што не го прават физички безбеден, емоционално безбеден или етички привлечен.

Единствениот вистински безбеден секс е да имате секс само со брачен партнер кој има секс само со вас. Ако избегнете односи до брак, ќе имате многу поголема шанса да останете здрави и да можете да имате деца.

Сега има многу внимателно изработени наставни програми, книги и видеа што ги поттикнуваат тинејџерите да изберат невиност- морален избор и начин на живот што е вистински почитуван за себе и другите. Еве неколку примери:

- ✓ *Донесување одлуки: Клучеви за целосен успех.* Соочувајќи се со сериозен проблем со бременост кај тинејџерите (147 девојчиња во средно образование за кои се знае дека се бремени во 1984–85 година), училишниот систем во Сан Маркос, Калифорнија спроведе програма во неколку нивоа, која вклучуваше: шест-неделни курсеви за средношколци за развој на студиски вештини, само-оценување и позитивни морални вредности;¹⁵ дневни 10-минутни часови за тоа „како да се биде успешен“; шест-неделен курс за ученици од 8-мо одделение со користење на наставна програма Помош на Тинејџери, за предностите на предбрачна апстиненција и како да се воздржат (на пример, самопочитување и заштита од бременост и болести) откако сте биле сексуално активни; *Прозорец до Утробата*, видео кое обезбедува ултразвучна снимка од раниот развој на фетусот за да им ја покаже на студентите моќта на нивната сексуалност да создаваат човечки живот; и резиме на сите лекции за родители плус родителска работилница за предавање за сексуален морал на тинејџери.¹⁶

Откако Сан Маркос ја спроведе оваа програма, познатата бременост во средното училиште се намали од 20% во 1984 година на 2,5% во 1986 година на 1,5% во 1988 година. Во меѓувреме, резултатите на тестовите за основни вештини се зголемија, а во 1988 година Сан Маркос освои награда за најниска стапка на напуштање во Калифорнија.

- ✓ *Teen S.T.A.R.* (Сексуална настава во контекст на одговорност кај возрасните) во моментот се користи со повеќе од 5.000 тинејџери во различни региони на САД и во други земји. Програмата учи дека плодноста е дар и моќ што треба да се почитува. Неговата премиса е дека „одлуките за сексуална одговорност ќе произлезат од внатрешното убедување и знаењето за себеси“. Повеќе од половина од тинејџерите кои влегуваат во програмата и кои се сексуално активни, ја запираат сексуалната активност; многу малку ја иницираат сексуалната активност.¹⁷
- ✓ *Наставната програма „Loving Well“*, програма заснована на литература, користи селекции од класиците, народните приказни и современата литература за адолесценти за да ги испита односите од семејната љубов до заљубеноста и раната романса до бракот.

Евалуацијата открива дека од оние студенти кои не биле сексуално активни кога ја започнале наставната програма, 92% сè уште се воздржани 2 години подоцна, споредено со 72% воздржани во контролната група што не е изложена на наставната програма.¹⁸

- ✓ *Одложувањето на сексуалната активност* е развиена од Марион Хауард од Универзитетот Емори, специјално за ученици од 8-мо одделение со ниски примања, во град со висок ризик за рана сексуална активност. Од студентите во програмата, 70% рекле дека ги учи дека „можат да ја одложат сексуалната активност без да ја изгубат почитта на своите пријатели“. Учесниците имаа 5 пати помала веројатност да започнат сексуална активност отколку студентите кои не ја поминаа програмата.¹⁹

Други корисни ресурси за насочено сексуално образование вклучуваат:

- ✓ *Безбеден секс: Програма во слајдови*. Оваа презентација на екстремно убедлива слика / аудио-лента со слајд тврди само од медицински факти дека единствениот вистински безбеден секс е во бракот. Достапно од Медицинскиот институт за сексуално здравје, Поштенско сандаче 4919, Остин, TX 78765-4919.
- ✓ *Ајде да разговараме - тинејџери и невиност*. Во ова смешно, динамично видео, Моли Кели - наградувана воспитувачка и мајка на осум деца - се обраќа на средношколско собрание за безбеден секс и невиност. Достапно од Центарот за учење, 910, Вила Марија, PA 16155.
- ✓ *Сексот, лагите и вистината* е вознемирувачко видео за тинејџери кое ги нагласува тврдите вистини за сексот во 90-тите. Достапно од *Фокус на семејството, Колорадо Спрингс, CO 80995*. Исто така одлично и достапно од *Фокус на семејството* е Дали сексуалното образование ги изневери нашите тинејџери? Истражувачки извештај од Дина Ричард.
- ✓ *Основи за образование за семеен живот*: Водич за професионалци и родители, од Маргарет Вајтхед и Онали МекГрау, вклучува цели за сексуално образование засновани на апстиненција за одделенија K–10 и врвна коментирана библиографија на наставни програми и видеа соодветни на возраста. Достапно од Институтот за образовно водство, 927 S. Walter Reed Dr., Suite 4, Arlington, VA 22204. Од истиот Институт: Љубов и брак на филмовите: Образование за ликот преку филмските класици.
- ✓ *Љубовта на Џорџ Игер*, состаноците и сексот е една од најдобро напишаните книги за тинејџери. Достапно од MailBox Club Books, 404 Eager Rd., Valdosta, GA 31602.

ОДГОВОРИ НА ВООБИЧАЕНИ ПРАШАЊА

Едукаторите кои се посветуваат на насочено сексуално образование мора да бидат подготвени да одговорат на некои вообичаени прашања. Меѓу нив:

Што е со сите тинејџери кои ќе останат сексуално активни и покрај образованието за апстиненција? Зарем не треба да им се советува да користат кондоми? Очигледно, ако некое лице има сексуални односи, користењето кондом ќе ја намали можноста за бременост и сида, но не и на прифатливо ниво. Кондомите не нудат заштита од многу други СПБ и нивните долгорочни последици, како што се неплодност. Училиштата имаат мисија да ја учат вистината и да развиваат правилни вредности - што значи да им помогнеме на учениците да разберат зошто различните форми на контрацепција

не го прават сексуалниот однос пред брак физички или емоционално безбеден и како предвремената сексуална активност ќе ги повреди сега и во иднина.

Зарем сексуалната апстиненција пред брак не е верска или културна вредност, наспроти универзалните етички вредности како љубовта, почитта и искреноста? Иако религијата поддржува воздржаност пред бракот, може да се докаже, само преку етичко размислување, дека резервирањето секс за брак е логична примена на етичките вредности. Ако сакаме и почитуваме друг, го сакаме тоа што е во интерес на таа личност. Дали сексот без посветеност го исполнува тој критериум? Можеме ли да кажеме дека навистина сакаме некогаш ако се коцкаме со физичкото здравје, емоционалната среќа и идниот живот на таа личност? Со оглед на моменталната епидемија на сексуално преносливи болести, можно е да се тврди само од медицинска основа дека сексуалната апстиненција пред брак е единствениот етички избор што вистински ги почитува себеси и другите.

Дали препораката да се зачува сексот за брак не е предрасудна за хомосексуалните лица, бидејќи законот не им дозволува да стапат во брак? Сите студенти можат да бидат охрабрани да ја следат препораката на упатството Американскиот департман за образование: СИДА и образование за нашите деца:

Без разлика на сексуалната ориентација, најдобриот начин за младите да избегнат СИДА и други СПБ е да се воздржат од сексуална активност сè додека како возрасни не бидат подготвени да воспостават взаемно верна моногамна врска.²⁰

Дали е возможно образованието за апстиненција на места, како што е внатрешниот град, каде сиромаштијата и распадот на семејството се сурова реалност? Програмите како одложување на сексуалната активност во Атланта претставуваат доказ за успешност на образованието за апстиненција во услови на урбана сиромаштија. Гувернерот на Вирџинија, Даглас Вајлдер тврди дека „црното семејство тече близу до бездната на самоуништување“ и дека „нашите млади, машки и женски, мора да ја прифатат самодисциплината на апстиненција“.²¹ Силвија Петерс, која го освои националното признание за нејзината работа како директор на училиштето Александар Думас (К-8) во внатрешниот град Чикаго, донесе одлука да им каже на своите ученици (учениците од 6-то одделение остануваат бремена пред таа да пристигне): „Немојте да имате секс сè додека не стапите во брак - ќе си го уништите животот“.²² Овие двајца црни водачи знаат дека проблемот со нелегитимни раѓања на црните луѓе – кои од 35% се зголемиле на 65% за нешто повеќе од 2 децении - нема да се реши сè додека не се појави нова етика за сексуална одговорност.

Сексуалното однесување го одредуваат вредностите, а не само знаењето. Студиите покажуваат дека учениците кои имаат вредносна ориентација (на пример, добиваат добри оценки на училиште, имаат високо самопочитување, сметаат дека нивната религиозна вера е важна, имаат силни морални кодови), имаат значително помала веројатност да бидат сексуално активни од врсниците на кои им недостасуваат овие вредности. Овие внатрешно задржани вредности се помоќни од притисокот од врсниците.²³

Нашиот предизвик како воспитувач е ова: Дали ќе помогнеме да се развијат овие вредности и да едуцираме за карактерот во сексот, на начин како и во сите други области? Ако не се движиме одлучно - во нашите училишта, семејства, цркви, влада и медиуми - да промовираме повисок стандард на сексуален морал во нашето општество, сигурно ќе видиме континуирано влошување

на чумата на проблеми поврзани со сексот - промискуитет, сексуална експлоатација и силување, несакана бременост, абортуси, сексуално преносливи болести, емоционални последици од непосветен секс, сексуално вознемирување во училиштата, деца од сите возрасти фокусирани на секс на несакани начини, сексуално неверство во бракови, порнографија, сексуално злоставување на деца, и штетата на семејствата предизвикана од многу од овие проблеми.

Ненасочното сексуално образование очигледно не ги предизвика сите овие проблеми, а насоченото сексуално образование нема да ги реши сите нив. Но, во најмала рака, сексуалното образование во нашите училишта мора да биде дел од решението, а не дел од проблемот.

¹ Centers for Disease Control and Prevention, (1992), "Sexual Behavior Among High School Students, U.S.," in *Morbidity and Mortality Weekly Report* 40, 51–52.

² American Association of University "Women Report on Sexual Harassment", (June 1993).

³ D. Richard, (1990), *Has Sex Education Failed Our Teenagers?*, (Colorado Springs: Focus on the Family Publishing).

⁴ S. Cronenwett, (1982), "Response to Symposium on Sex and Children," in *Character Policy*, edited by E. A. Wynne, (Lanham, Md.: University Press of America), p. 101.

⁵ R. Glasow, (1988), *School-Based Clinics* (Washington, D.C.: NRL Educational Trust Fund).

⁶ D. A. Dawson (1986), "The Effects of Sex Education on Adolescent Behavior," *Family Planning Perspectives* 18, 4: 162–170.

⁷ L. Harris, (1986), "American Teens Speak: Sex, Myth, TV, and Birth Control," poll commissioned by the Planned Parenthood Federation of America.

⁸ Thanks to Onalee McGraw for this point.

⁹ E. Jones and J. Forrest, (May/June 1989), "Contraceptive Failure in the United States," *Family Planning Perspectives*.

¹⁰ W. Kilpatrick, (1992), *Why Johnny Can't Tell Right From Wrong*, (New York: Simon & Schuster).

¹¹ Reported by CBS Evening News, 1993.

¹² Source: Dr. Joe McIlhaney, Medical Institute for Sexual Health, Austin, Texas. For an in-depth treatment of sexually transmitted diseases, see McIlhaney's 1991 book *Safe Sex: A Doctor Explains the Realities of AIDS and Other STDs* (Grand Rapids: Baker Book House).

¹³ *Safe Sex: Slide Program Lecture Notes*, (1993), (Austin: Medical Institute for Sexual Health).

¹⁴ Thanks to Carson Daly for her contribution to this list.

¹⁵ These lessons are available from the Jefferson Center for Character Education, Suite 240, 202 S. Lake Ave., Pasadena, CA 91101.

¹⁶ Teen Aid, N. 1330 Calispel, Spokane, WA 99201-2320. For information on a similar program with comparable positive outcomes, contact: SEX RESPECT, P. O. Box 349, Bradley, IL 60915-0349.

¹⁷ C. Balsam, (October 1992), "Letter to the Editor," *New Oxford Review*. For information about Teen S.T.A.R., contact Hanna Klaus, P.O. Box 30239, Bethesda, MD 20824-0239.

¹⁸ Based on an article by S. Ellenwood in *Character* (April, 1993), the newsletter of Boston University's Center for the Advancement of Ethics and Character. For information about the Loving Well Curriculum, contact Nancy McLaren, Project Coordinator, College of Communication, Boston University, 460 Commonwealth Ave., Boston, MA 02215.

¹⁹ M. Howard and J. McCabe, (1990), "Helping Teenagers Postpone Sexual Involvement," *Family Planning Perspectives* 22: 1.

²⁰ *AIDS and the Education of Our Children*, (1988), (Washington, D.C.: U.S. Department of Education).

²¹ L. D. Wilder, (March 28, 1991), "To Save the Black Family, the Young Must Abstain," *The Wall Street Journal*.

²² S. Peters, (February 1993), comments as a panel member at the annual conference of the Character Education Partnership, Washington, D.C.

²³ I am indebted to William Bennett for this point.